

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ПОДАТКІВ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

В умовах сьогодення сучасний економічний розвиток України в значній мірі визначаються станом податкової політики. Податкові реформи, впроваджені в останні роки, в повній мірі відобразили значення та вплив податків на розвиток соціально-економічних процесів в Україні.

Податки – найбільш ефективний інструмент регулювання економічних процесів, оскільки, це – обов’язковий елемент економічної системи держави незалежно від того, яку модель економічного розвитку вона обирає. Державне регулювання економіки шляхом застосування податкових важелів повинно бути направлене на забезпечення й підтримку збалансованого економічного зростання, ефективного використання ресурсів, стимулювання інвестицій та підприємницької активності.

Велика кількість податків і зборів, недосконалість податкового законодавства, великий податковий тиск на суб’єкти господарювання, необхідність багатогранного відображення однієї і тієї ж операції в бухгалтерському і податковому обліку, що залежить від розбіжностей в законодавстві тощо, збільшують і без того значний ризик властивий для сучасних підприємств. А нарахуванням штрафних санкцій, які накладаються суб’єкти господарювання за порушення податкового законодавства, та пені, що стягується за прострочення платежів, ще більше ускладнює вирішення цих питань на підприємстві.

Право держави стягувати податки і обов’язок населення платити їх впливають із необхідності функціонування держави та її установ в інтересах усього суспільства.

За таких умов держава повинна керуватись певними принципами:

– загальність – кожен повинен брати участь у підтримці держави пропорційно своїй платоспроможності.

– обов’язковість – виражається в тому, що за порушення встановленого строку сплати, розміру платежу, ухилення від сплати передбачено відповідальність платника. Обов’язковість передбачає можливість примусового виконання платежу.

– визначеність – платник податку має знати час, місце, спосіб сплати та розмір податку.

– зручність – стягнення податку для платника має здійснюватись зручним способом, у зручний час, коли у розпорядженні платника найбільша сума коштів.

– справедливість – податки мають бути справедливими.

Якщо керуватись тим, що податки завжди мають накладатися на статки, то найсправедливіший податок є податок на вартість прибутку чи майна, або і на те й інше, оскільки їх, як правило, можна взаємно конвертувати.

Ефективне функціонування інститутів податків в сучасній динамічній економіці потребує теоретичного обґрунтування та уточнення змісту їх функцій (рис.1.).

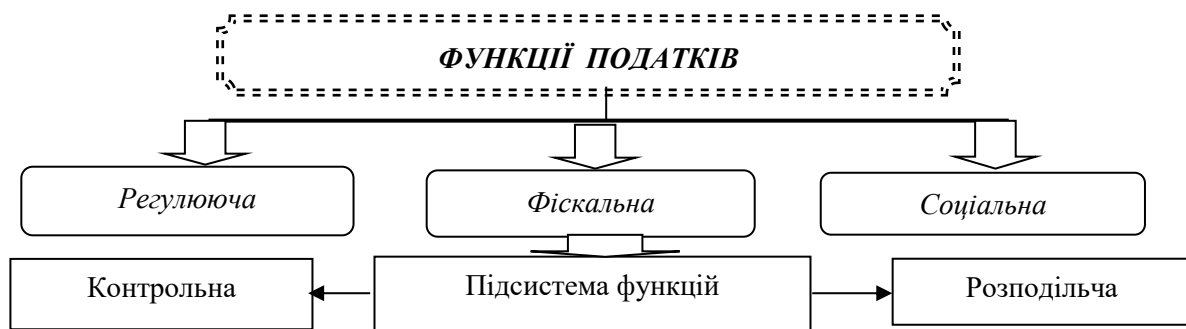

Рис. 1. Функції податків

Виходячи з переліку функцій, які відображено в рис.1, особлива однастайність простежується щодо фіскальної функції податків. Як стверджує Н.С. Крупей, дана функція вважається історично найдавнішою та послідовно реалізовуваною, за допомогою якої здійснюється головне призначення податків [3, с.36].

На нашу думку, фіскальна функція є важливою для характеристики податків, їхнього суспільного призначення. Оскільки, для реалізації даної функції суттєве значення має постійність та стабільність

надходження коштів у розпорядження держави.

О. В. Атаманчук, вважає, що фіскальна функція податків полягає в мобілізації коштів у розпорядження держави та формуванні централізованих фінансових ресурсів для забезпечення виконання функцій держави [1, с. 27].

На відміну, регулююча функція податків, передбачає, що податок є не лише фіскальним інструментом, але й регулятором господарських процесів.

Л.В. Голишевська та А.А. Андрущак: вважають, що «... регулююча функція податків – об'єктивне явище ...вплив податків відбувається незалежно від волі держави, яка їх устанавлює» [2].

Сутність регулюючої функції податків полягає в тому, що вони впливають на різні види діяльності їх платників. Так, податки істотно впливають на відтворення суспільного продукту, стимулюючи або стримуючи темпи його розширення, збільшуючи або зменшуючи накопичення капіталу, підвищуючи або знижуючи платоспроможний попит населення тощо. У цьому зв'язку держава спроможна свідомо використовувати податки з метою регулювання відповідних пропорцій у соціально-економічному житті суспільства [4].

Отже, розподільча функція податків полягає в перерозподілі суспільних доходів між різними категоріями населення, тобто відбувається передача засобів на користь більш слабких і незахищених категорій громадян за рахунок покладання податкового тягаря на більш сильні категорії платників. У підсумку відбувається вилучення частини доходу одних і передача його іншим. Прикладом реалізації розподільчої функції є акцизний податок, що встановлюється, як правило, на окремі види товарів і, в першу чергу, предмети розкоші, алкоголь, тютюн, а також механізми прогресивного оподаткування. Розподільча функція закладена в сутності кожного податку. Адже всі податки пов'язані з процесами перерозподілу вартісних пропорцій національного продукту між платниками податків та державою. Причому розміри цих вартісних пропорцій безпосередньо регулюються за допомогою податків.

Список використаних джерел

1. Атаманчук О. В. Регулююча функція податків та регуляторний потенціал податкової системи. Економіка та держава. 2014. № 10. С. 26-29.
2. Голишевська Л.В., Андрущак А.А. Роль фіскальної та регулюючої функції податків в економіці держави. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/62930.doc.htm
3. Крупей Н.С. Економічна сутність податків та їх функції. Наукові записки. Серія "Економіка". 2012. Випуск 19. С. 36-40.
4. Сутність податків та їх функції. Буклет ДПА: URL: www.kyivsta.gov.ua/podclass/Byklyety/10.doc